Thorvald Staunings 1. maj-tale

Taler
Thorvald Stauning
Statsminister

Dato
1. maj 1926

Den gamle nordiske Festdag, Majdagen, paa hvilken man med Dans og Lystighed fejrede Foraarets Komme, er i det sidste Slægtled blevet ophøjet til international Fest- og Demonstrationsdag. I hele Verden samles Arbejdermasserne paa denne Dag, og de samles for at fejre - eller for at kræve Foraar i Arbejderklassens Liv. - Det Foraar, der føles, naar Arbejderens Tilværelse ikke har Lighed med Trællenes Kaar.

Naar Arbejdsdagen indskrænkes til en Længde, der ikke udelukker anden Virksomhed end den i Fabrik eller Værksted. Naar Arbejderen er medbestemmende om Arbejdsforhold og om sociale Forhold, naar han for Alvor føler sig som Borger i sit Land og protesterer, naar Overklassens Herrer kræver Eneret paa at kalde sig Borgere.

Men netop i Bestræbelserne for at løse saadanne Opgaver, var det nærliggende at sætte Kræfterne ind for at hidføre Forkortelser i den ødelæggende Arbejdstid, som i Fortiden var gældende og at sætte det naturlige Maal: 8 Timers Arbejdsdagen som det, alle Arbejdere skulde opnaa.

Den internationale Socialist-Kongres, som i 1889 besluttede, at der skulde foranstaltes Demonstrationer i alle Lande til Fordel for 8 Timersdagen, sagde, med sund nationaløkonomisk Forstaaelse, at dette Krav maatte have international Karakter, thi den fulde Gennemførelse i et enkelt Land kunde skabe dette erhvervsmæssige Vanskeligheder ved Konkurrencen fra Lande, hvor Udviklingen ikke var skredet saa vidt frem.

Der gik næsten tredive Aar, før Kravet fik offentlig Anerkendelse, det skete ved Versailles- Freden efter den store Krig, der sluttede i 1918. Man anerkendte Arbejdernes Ret til det Kulturgode, som 8 Timersdagen er, og man fastslog den samme Grundsætning som Arbejderkongressen i 1889: at Løsningen burde

være international.

Kravet om 8 Timersdagen er saaledes ført til Sejr. Det har faaet højeste officielle Anerkendelse. Verdens Stormagter har bøjet sig for arbejderklassen paa dette Hovedpunkt, men Magten over alle Stormagter - Kapitalismen -repræsenteret ved Arbejdsgivergrupper, der atter har sine reaktionære Talsmænd i Landenes Parlamenter, søger fremdeles at udskyde Versailles-Fredens Virkeliggørelse paa dette Omraade.

8 Timersdagen er imidlertid en Kendsgerning for Haandværk og Industri i de fleste Lande og er ogsaa naaet ud til Landbruget i enkelte Lande. Modstanden øves overfor Versailles-Fredens Paabud om at lovfæste denne Maksimal-Arbejdsdag. Man haaber aabenbart, at der skal komme en Lejlighed, hvor man atter kan berøve Arbejderne, hvad de fik som beskeden Erstatning for Krigens Rædsler og Ulykker, og i det mindste kan man ved at hindre Lovfæstelsen hindre, at Princi[p]pet breder sig udenfor Industrien.

Det er imidlertid sikkert, at Arbejderne ikke vil finde sig i Tilbageskridt i denne Sag, og det vil kun være en begrænset Tid, at Kapitalmagten kan hindre Versailles-Traktatens Virkeliggørelse.

Naar Arbejderne i alle Lande gør Front imod Angrebene paa 8 Timersdagen, sker det netop, fordi her er Tale om et Kulturgode af fremragende Værdi. Et Kulturgode, hvis Virkninger vil vokse Slægtled efter Slægtled, eftersom der er bygget videre paa. det gode Fundament.

8 Timersdagen vil ubetinget forbedre Sundhedstilstanden for Millioner af Arbejdere, hvilket atter vil sætte Spor i kommende Slægter.

8 Timersdagen giver Familieforsørgeren Tid til et Familieliv, som ikke kendtes i min Barndom. Faderen kan faa Tid til at beskæftige sig med sine Børn, medvirke i Opdragelsen og Uddannelsen - ogsaa det vil sætte Spor for Fremtiden.

Men ogsaa den nulevende Slægt - og navnlig Ungdommen - faar Tid til Sysler, som før var forbeholdt dem, der ikke hørte til Arbejdernes Kreds. Se Livet i Kolonihaverne ved København og øvrige Byer - og Parcelbyggernes Smaahaver; dets Udfoldelse, saaledes som vi nu ser det, var kun muligt med den Arbejdsdag, vi nu kender.

Dette Friluftsliv befordrer paa én Gang: Børneopdragelse, Kultur, Naturglæde og Sundhed. Den, der lærer at elske Naturen, at pleje og udvikle de spæde Planter, at skabe Skønhedsværdier og Nytteværdier - ogsaa i sin egen Tilværelse, han udvikler sit Følelsesliv, sine Kundskaber, sin Livsglæde. Hans Interesser vil præge hans Liv i Forholdet baade til Mennesker og til Dyr og i Forholdet til hans daglige Gerning. At han derigennem bliver værdifuldere for Samfundet er en Selvfølge.

Eller se den Ungdom, der nu har Tid til at deltage i Sportslivet, se den Energi det udvikler, den Spæn[d]stighed og Sikkerhed, som Deltagerne kan opnaa. Dette Liv vil uvægerlig virke udviklende baade paa Fysik og Intelligens og denne U[d]vikling vil være værdifuld ved Dagens Arbejde, og man vil forstaa, hvilken samfundsmæssig Vinding ogsaa dette er.

Og gaa ogsaa ud til de Tusinde Foredragsmøder, til Studiekredsene, til de moderne Højskoler og se, hvem der sidder der. Paa disse Steder finder vi Arbejderne, ikke blot de helt unge. Ogsaa mange, der er ude over Ungdommen søger at vinde med i det aandelige Kapløb.

De søger dette Oplysningsarbejde for at forøge den sparsomme Børnelærdom og, de opnaar baade dette og den tilstræbte Udvidelse af Hori[s]onten.

De arbejder paa at dygtiggøre sig selv, de virker paa en Gang for at højne sig selv og for at højne Samfundet, efter at de i Dagens 8 Arbejdstimer har præsteret et Arbejde, der skulde give det fornødne til Livets Ophold og et stort Udbytte til Kapitalbesidderen. Og spørg endelig i Læseselskaber og Biblioteker i de store Byer, spørg om, hvem der fortrinsvis læser Bøgerne. De vil erfare, at det er Arbejderne, der paa den Maade forædler og udvikler sig selv.

En Del kaster sig vel over Skønlit[t]eraturen, hvis Værdi ikke raaa underkendes, men det er ogsaa bekendt, at mange studerer teknisk Lit[t]eratur, til Nytte for den faglige Uddannelse, eller til almindelig Belæring, saaledes er i vor Tid Studiet af Radio overmaade udbredt i Ungdommen.

Til alt dette var der ikke Tid, da Arbejdsdagen spændte over 14 - 12 eller 10 Timer, den enkeltes Tilværelse var tom, mørk, trist og glædesløs - og Samfundet savnede den Indsats, som en intelligent og moden Arbejderklasse kan yde.

Thi det er jo Sandheden, at det kulturelle Arbejde, der er til Glæde og Berigelse for den enkelte Samfundsborger, det giver Frugt i denne Borgers Børneopdragelse, det sætter Spor i et smukkere Familieliv, og det giver Samfundet en Andel, ved hans Indsats i det offentlige Liv. Vi er inde i en rivende Udvikling paa mange Omraader. Konkurrencen mellem Landene er skarp. Store Vanskeligheder er fulgt i Krigens Kølvand.

Organisationerne, Rigsdagene, Kommunalraad og Regeringer måa beskæftige sig med store Problemer, om Beskæftigelsesmuligheder, om Erhvervsforhold, om Staternes økonomi, Valutaforhold o. s. v. Alt sammen er af den største Vigtighed for Befolkningerne, men det er klart, at det er af største Interesse og Betydning, om alle Dele af Folket er i Stand til med Indsigt og Dygtighed at bedømme de foreliggende Samfundsspørgsmaal, thi derigennem faar man ogsaa den bedste Afgørelse.

Men her er forøvrigt et Omraade, hvor det ikke alene drejer sig om en Ret for Befolkningen, men snarere om en Pligt. I et vel oplyst Folk som det danske, i et Land som vort, med nogenlunde demokratiske Statsformer, der bør det føles som en Pligt af enhver at medvirke i alle offentlige Anliggender efter bedste Evne.

Det er af Vigtighed, at de , der udpeges til ledende Stillinger i det offentlige Liv, handler udfra rent samfundsmæssige Synspunkter, men for at opnaa dette, maa Vælgerne ogsaa med vaagen Interesse og med Forstaaelse af foreliggende Opgaver, udøve Valget, saaledes at Repræsentationen bliver i Overensstemmelse med Befolkningens Vilie.

Da jeg i min tidlige Ungdom tog Del i Fagforeningsarbejdet og var med i Agitationen for Arbejdstidens Forkortelse, mødtes vi bestandig med en grov Fornær[m]else overfor Arbejderne. Den større Fritid, sagde man, vil blive brugt til Værtshusliv, Dans og Sport. Vi kan med Stolthed pege paa, at det er gaaet helt anderledes. Fritiden er blevet løftestangen for Arbejderne til et højere aandeligt Stade og dermed ogsaa til en moralsk Højnelse, som hele Samfundet har god Grund, til at glæde sig over.

Men i Glæden over dette vundne skal vi ikke glemme Manglerne.

Fritidens Anvendelse er - og vil i endnu højere Grad blive - et vigtigt Spørgsmaal for Samfundet.

I fælles Interesse bør der - mere planmæssigt end det endnu er sket - sørges for videregaaende Uddannelse af Ungdommen saavel i Læretiden som Aarene efter denne.

Vi savner i høj Grad den Ungdomsskole, som kunde og burde tilvejebringe Grundlaget for de unge Arbejderes aandelige Udvikling. Med Tilfredshed kan man notere det store Arbejderbesøg ved Forelæsninger og anden Oplysningsvirksomhed, ogsaa forskellige Fagskoler, tekniske Skoler, Handelsskoler o.l. har en smuk Virksomhed, men udenfor alt Oplysningsarbejde er altfor mange, som ikke i Tide har Forstaaelse af, hvad Livet vil kræve.

Inden Skoleaarenes Paavirkning helt udslettes, bør de elementære Kundskaber fæstnes saaledes, at der fremdeles er noget at bygge videre paa og Undervisningen bør selvfølgelig saa føres ind i Baner, der har Betydning for de unge Menneskers Fremtid, og ikke mindst maa Ungdomsskolen tilstræbe en Kombination der er af Betydning baade for det praktiske Arbejde og for Aandslivets Udvikling. Her har Samfundet en Pligt og den nærmeste Tid maa være viet et Arbejde paa Tilvejebringelse af et Supplement til det Ungdomsskolevæsen, der findes, og ganske særlig vil det være nødvendigt, at dette tilvejebringes for Landets Byer med den store Arbejderbefolkning.

Den Tid, der kan bruges til et Radio-Foredrag, er ved at løbe ud. Jeg haaber imidlertid, at jeg har givet et Indtryk af den Betydning, som 8 Timersdagen har for Arbejdernes kulturelle Liv, og det er en Selvfølge, at dette atter har en mægtig Betydning for Samfundslivet, saaledes som dette udfolder sig indenfor Nationens Grænser og videre indenfor Nationernes Forbund.

En højt udviklet, levende interesseret arbejderklasse vil være en Lykke for Verden, en Garanti for en sund, organisk Udvikling af Samfundslivet, og en saadan opnaas ved den fulde Gennemførelse af Dagens Tekst: Den lovfæstede 8 Timers Maksimal-Arbejdsdag.

Kilde
Arbejdermuseet & Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv

Kildetype
Maskinskrevet manuskript

Tags
1. maj-tale, Socialdemokratiet

URI
https://www.dansketaler.dk/tale/thorvald-staunings-1-maj-tale-1926